

dicere omnes, et non omnes. Tu dicis, a figulo Deo omnes fieri in condemnationem: Apostolus dicit, non omnes in condemnationem, nec omnes in honorem; quod in loco suo, quid habeat dignitatis absolvam. In ipsa tamen pronuntiatione sententiæ, constat inter vos magnam esse discordiam, nec eundem esse figulum in condemnationem cuncta fingentem, quem Paulus dicat in honorem alios fabricantem: nec te illi credere, qui a magistro admirabili prædicatur; quoniam tuus figulus omnes in condemnationem fingit, Apostoli figulus plurimos fingit in gloriam.»

AUGUSTINUS. Cum dicuntur omnes ex uno in condemnationem, ipsa massa significatur¹, ex qua fiunt a figulo alia vasa in honorem, id est, quæ assumuntur in gratiam, alia in contumeliam, id est, quæ ad luendum debitum relinquuntur; ut filii gratiæ id sibi donari sciant, quod si exigeretur, non esset injustum; ac sic non in se ipsis, sed in Domino gloriantur².

CXXIX. JULIANUS. « Et hæc quidem dixerim, ut statim appareret, te esse aut imperitiæ aut impudentiæ singularis, qui tuorum vice, contrariis uteris: cæterum pietas explanabit et ratio, Deum meum neminem in contumeliam formare.»

AUGUSTINUS. Si Deus tuus in contumeliam neminem format, non est ipse Pauli apostoli Deus: ille quippe de Deo vero dicebat: « O homo, tu quis es, qui respondeas » Deo? Numquid dicit figmentum ei qui se finxit, Quid » me fecisti sic? An non habet potestatem figulus luti, » ex eadem massa facere, aliud vas in honorem, aliud in » contumeliam³? » Sed tu videlicet artifex magnus profers ex officina Pelagiana meliorem deum, qui nullum vas facit in contumeliam.

¹ Lupus Ferr. Collect. quest. 1 de Prædest. — ² 1 Cor. 1, 31. — ³ Rom. 20 et 21.

CXXX. JULIANUS. « Sed imaginem suam, id est, omnes homines bonos condere, qui etiam demolitos studiorum pravitate, reformare remediorum desiderat largitate. Ipsi quidem cantat Ecclesia misericordiam et iudicium¹; quia et illis est benignus qui nihil deliquerunt, et justo punit iudicio eos qui boni a Deo conditi suapte voluntate peccarunt, ac misericordiæ subsidia respuerunt. Hanc igitur misericordiam, et hoc iudicium cantat Ecclesia catholicorum: cæterum in vestra nihil potest tale resonare, quæ dicit sine justitia, sine iudicio, sine misericordia, Deum conditorem malorum, formare quos puniat; atque ob hoc punire, quod eos ex Adam ipse formaverit.»

AUGUSTINUS. Jam quidem tibi superius ad omnia ista responsum est: tamen et hic breviter audi. Non abstinet Deus bonum formationis suæ etiam ab stirpe damnata: sed si tibi displicet, Deum creare quos damnet; contradic ei, si potes, ne creet eos, quos malos futuros, et in malignitate usque in finem perseveraturos, et ob hoc sine dubitatione damnandos esse præcivit: aut ei suggere, si videtur, ut tot millia parvulorum non baptizatorum, quos novit perditos esse victuros, et in æternum ignem, damnante ipso, cum diabolo ituros, rapiat ex hac vita, dum sunt innocentes et boni; ut si non in regno ejus, certe in loco aliquo secundæ felicitatis, quem talibus ædificavit hæresis vestra, vitam teneant sempiternam. Habes adhuc quod suggeras consiliarius Dei, pro filiis ejus quos regeneravit, quos adoptavit, et tamen malos atque damnandos futuros esse prævidit: ut antequam veniant in ream vitam, vitæ ipsius productione priventur, et ad regnum ejus, non ad supplicia æterna pertineant. Cum enim te invidiose dicere putaveris, Deum creare quos damnet; cogita quanto invidiosius possit dicere alius si-

¹ Psal. c, 1.

militer vanus, Deum regenerare quos damnet: cum sit in ejus omnipotentiae potestate, antequam damnabiles fiant, eos de tentationibus mortalis vitae hujus auferre. Si autem non potes ista dicere, nec Deo contradicere, nec illius sapientiae tuum praeberere consilium; « Quis enim cognovit » sensum Domini, aut quis consiliarius ejus fuit¹? » desine nobis introducere alterum figulum, qui non facit vasa in contumeliam; et ab isto qui ea facit reprehendendo cohibe te: et agnosce te; quia ut non te implices hoc sacrilegio, ideo tibi dicit Apostolus: « O homo tu » quis es, qui respondeas Deo²? »

CXXXI. JULIANUS. « Sed jam Apostolicæ sententiæ dignitas asseratur, ne putetur vel de aliquibus hoc sensisse, quod tu de omnibus aestimasti. Apostolus itaque Paulus disputans cum quæstionibus Judæorum, qui generis sui dignitate turgentes, dedignabantur coæquari sibi ex gentibus fideles, et justitiam Dei commendat, et gratiam, disputans ad earum munificentiam pertinere, quod et primo Judæos nobilitaverat legis agnitio, et quod deinceps etiam gentes asciverat Christi prædicatio. Unus enim utriusque populi conditor judicaturus et illos per legem, et istos sine lege, et istos in lege; quia non erat Judæorum Deus tantum, sed etiam gentium, reddens suum unicuique sine fraude, sine gratia³, id est, sine cujusquam acceptione personæ, (quod exprimit nomen gratiæ in definitione justitiæ,) ita de semine venientes Abraham, cum nequiter vivunt, jure condemnat, ac de sua hæreditate proturbat, sicut etiam gentiles in simili operatione deprehensos; et e regione, utriusque populi bonas voluntates et veram fidem probitatemque actionum donat gaudiis sempiternis. Comprimit igitur gentium magister Judæorum tumorem, et ostendit non in seminibus humani generis,

¹ Rom. xi, 34. — ² Id. ix, 20. — ³ Id. iii, 29.

sed in moribus esse distantiam; ut se illi agnoscerent, nisi fideles esse curassent, nulla prærogativa circumcisi generis vindicandos: si quidem Jacob et Esaü una seminis exceptione concepti, et una vi parientis effusi, diversos nimium exitus pro meritorum diversitate pertulerint. »

AUGUSTINUS. Si secundum Apostolum saperes, non commemorares hoc loco merita Jacob, ubi eum dicit ille non ex operibus fuisse dilectum; ut gratiam commendet, quæ non secundum merita nostra datur¹: alioquin merces non imputatur, sicut ipse dicit, secundum gratiam², sed secundum debitum. Quibus verbis quid ostendit, nisi gratiam non esse debitam, sed gratuitam? Hanc itaque commendabat, ubi dicebat: « Cum enim nondum nati essent, neque egissent aliquid boni aut mali, ut secundum electionem propositum Dei maneret, non ex operibus, sed ex vocante dictum est, quia major serviet minori³. » Clara sunt quæ obscurare conaris: fumos tolle, Scripturarum lucem attende. Gratia quippe hominem prævenit, ut diligat Deum, qua dilectione operetur bona. Quod et Joannes apostolus apertissime ostendit, ubi ait, « Nos diligamus, quoniam prior dilexit nos⁴. » Non ergo diligimur, quia dileximus; sed quia dilecti sumus diligamus.

CXXXII. JULIANUS. « Esaü enim profanus et fornicator, propter unam escam vendens primitiva sua, quæsivit benedictionem quam spreverat, nec adeptus est, quamquam eam cum lacrymis poposcisset⁵: Jacob autem quietus et mitis, obediens parentum præceptis, et sanctificationum appetentissimus, ad hoc usque proventus est, ut sicut Abraham et Isaac, ita etiam et Jacob Deus in sancto populo diceretur. Cum igitur omnibus constaret exemplis,

¹ Rom. ix, 12. — ² Id. iv, 4. — ³ Id. ix, 11 et seqq. — ⁴ Joan. iv, 19. — ⁵ Hebr. xii, 16.

Deum justo iudicio bonis mentibus in quacumque gente suam misericordiam non negare, malas vero mentes nulla sinere stirpis nobilitate defendi; intelligerent Judæi, gentium fidem a se despici non debere: quia sicut non patrocinator Israëliitarum stemma criminibus, ita etiam non impedimento est gentium origo virtutibus. Hoc ergo torum agens conflictu illo Apostolus; in quibusdam tamen locis, ad incurvandam circumcisorum arrogantiam, sub nomine gratiæ de sola Dei præjudicat potestate. »

AUGUSTINUS. Ergo ad incurvandam circumcisorum arrogantiam, sub nomine gratiæ mentitur Apostolus: nam Deus ex operibus eligit, non ex gratia. Quis ita sapiat, nisi hæreticus inimicus gratiæ, amicus superbiæ? Clamat vas electionis, et gratiæ, qua talis factus est¹, prædicator, non ex operibus dilectum esse Jacob: et tu commemoras opera Jacob, ex quibus eum dilectum esse contendis: et hoc faciens, mihi te existimas contradicere, cum sis novus Antichristus, eique apertissime contradicas in quo locutus est Christus².

CXXXIII. JULIANUS. « Ut illis in cæremoniarum et hostiarum observatione gloriantibus, perque hoc æstimantibus alias nationes nullis legis ritibus consecratas ad consortium sui nec posse admitti subito, nec debere, diceret, quia et si in illis observationibus fuisset summa justitiæ, haberet tamen in potestate sua Deus; quamdam facere populorum commutationem, ut rejiceret quos vellet, et quos vellet assumeret. Cui sensui respondet sub persona Judæorum, nihil debere jam exigi ab hominis voluntate; quandoquidem Deus, cujus vult miseretur et quam vult obdurat. Ad quod refert Apostolus, « O homo tu quis es, » qui respondeas Deo? » Et infert testimonium prophetæ Isaiæ, « Numquid dicit, inquit, figmentum ei qui se

¹ Rom. ix, 12. — ² 2 Cor. xiii, 3.

» se finxit, Ut quid me fecisti sic. » Additque de suo: « Aut non habet potestatem figulus luti ex eadem massa » facere aliud vas in honorem, aliud in contumeliam¹? » Et est sensus ejusmodi: Quia ego commendavi voluntatem Dei, auctoritatemque gratiæ ejus exposui, dicens, quod misericordiam præstaret, cujuscumque misertus fuisset; tu mihi, o Judæe, calumniam concitasti, quasi commendatio prolata a me voluntatis et potestatis divinæ ad excidium justitiæ illius pertineret: et quia dixi, Facit quod vult; argumentatus es nihil jam repositi ab hominis voluntate debere, si Deus totum pro sua faceret voluntate; cum personæ dignitas locum excluderet quæstionis. Nam si dixissem, Facit Deus quod debet secundum justitiæ suæ leges, quæ de meritis judicat singulorum; nihil quale nunc objicis, utique retulisses: nunc vero quia dixi, Facit Deus quod vult; putasti me aliquid furatum esse de justitiæ dignitate. Utrumque igitur idem est. Nam cum de Deo dico, Facit quod vult; nihil aliud dico, quam, Facit quod debet: quia scio eum nihil aliud velle quam debet. Ubi ergo inseparabiliter voluntas cohæret æquitati quamcumque de illis nominavero, utramque signavi. »

AUGUSTINUS. Quomodolibet dicas Deum facere quod debet; gratiam nemini debet, multisque non reddit supplicium, quod malis eorum operibus debet, et largitur gratiam, quam nullis eorum bonis operibus debet. Quid enim debebat eidem ipsi Paulo, cum adhuc Saulus persequeretur Ecclesiam²? nonne supplicium? Quod ergo eum emissa voce de cælo prostravit, quod excæcavit, quod ad fidem percipiendam quam vastabat, tam violenter attraxit, procul dubio secundum gratiam non secundum debitum fecit, ut in eis esset reliquiis populi Israël, de quibus dicit: « Sic ergo et in hoc tempore reliquiæ per

¹ Rom. ix, 18 et seqq. — ² Act. ix.

» electionem gratiæ factæ sunt; si autem gratia, jam non
 » ex operibus, alioquin gratia jam non est gratia¹. Quid
 » debebat etiam illis nisi supplicium, quibus dicit, Non
 » propter vos ego facio, domus Israël, sed propter nomen
 » meum sanctum, quod profanastis in gentibus²? » Fa-
 cere ergo se dicit bona eorum in ipsis; sed propter nomen
 suum quod profanaverunt, non propter ipsos qui profa-
 naverunt: nam propter ipsos si facere vellet, supplicium
 illis debitum redderet, non gratiam donaret indebitam.
 Quod enim se facturum dicit, ad hoc pertinet ut bona fa-
 ciânt, non quia boni erant qui profanaverunt nomen
 sanctum ejus. Denique apertissime dicit, eos bona esse
 facturos; sed se faciente ut ea faciant: ait quippe inter
 cætera, « Et faciam ut in justificationibus meis ambu-
 » letis, et judicia mea observetis et faciatis³. » His certe
 operibus merces imputatur secundum debitum: debetur
 enim merces⁴, si fiant; sed gratia quæ non debetur, præ-
 cedit ut fiant. Debetur, inquam, bona merces operibus
 hominum bonis: sed non debetur gratia, quæ ipsos ho-
 mines bonos operatur ex malis.

Postremo qui facere Deum dixisti quod debet, et alta
 cervice humana merita ventilasti, dic quæso, quibus meritis
 parvulorum debeat regnum cælorum. Dicturus es forte,
 debere hoc eum gratiæ suæ, qua opitulante renati sunt.
 Propter hanc enim acceptam jam venire in ejus regnum
 merentur: sed ipsam gratiam, quam regenerandis exhibet,
 nullis eorum omnino meritis debet. Propterea Pelagius ves-
 ter in episcopali judicio Palæstino⁵, eos qui dicunt gratiam
 Dei secundum merita nostra dari, ne ipse damnaretur, dam-
 nare compulsus est: ubi et te ipsum, et se ipsum, qui hoc

¹ Rom. xi, 5 et 6. — ² Ezech. xxxvi, 22. — ³ Ibid. 27. — ⁴ Araisic. II
 Concil. can. 18, et Prosper. Sentent. 297. — ⁵ Vide lib. de Gestis Pelagii,
 cap. 14 et 35.

dicere non desistitis, sine dubitatione damnavit. Istam
 gratiam, vere gratiam, id est, gratuitam, nullisque meritis
 præcedentibus debitam, commendabat Apostolus, quando
 dicebat: « Cum enim nondum nati essent, nec aliquid
 » egissent boni aut mali, ut secundum electionem propo-
 » situm Dei maneret¹. » Hæc est electio, de qua et illud
 dicitur: « Reliquiæ per electionem gratiæ factæ sunt; si
 » autem gratia, jam non ex operibus, alioquin gratia jam
 » non est gratia². » Unde et hic, cum dixisset, ut per elec-
 tionem propositum Dei maneret; continuo subdidit, « Non
 » ex operibus, sed ex vocante dictum est, quia major
 » serviet minori³. » Contra istam veritatis tubam recla-
 mas, et dicis, « Ad incurvandam circumcisorum arrogan-
 tiam, sub nomine gratiæ Paulus apostolus de sola Dei præ-
 judicat potestate. Ubi quid dicis aliud, nisi, Ad incurvan-
 dam circumcisorum arrogantiam mentitur Apostolus,
 dicens non ex operibus dilectum esse Jacob; cum ex ope-
 ribus sit dilectus, quia erat « Quietus, et mitis, obediens
 » parentum præceptis, et sanctificationum appetentissi-
 » mus? » Nec intelligis, non ideo quia talis erat, vel talis
 futurus erat, fuisse dilectum: sed talem, quia dilectus
 est, factum. Erubescere: non mentitur Apostolus; non ex
 operibus Jacob dilectus est; si enim gratia, jam non ex
 operibus: sed gratia dilectus, eadem gratia faciente bonis
 oportuit ut polleret operibus. Parce animæ tuæ, noli esse
 inimicus huic gratiæ.

CXXXIV. JULIANUS. « Ergo superbia illa quæ volebat
 otiari et desidiam suam ob id colore necessitatis obnubere,
 ut in susceptione gentium reclamaret Evāgelio; audit
 quoniam etsi sic esset quomodo tu commentaris, tamen
 supplicare Deo, non seditionem excitare deberes: quibus
 verbis nequitiam retundit hominis, qui diversitatem me-

¹ Rom. xi, 11. — ² Id. xi, 5 et 6. — ³ Id. ix, 12 et 13.

ritorum ex voluntatis qualitate venientem, aucupans elocutionis ambiguum, ideo necessitati divinæ conabatur ascribere, ut assereret necesse esse alterum de duobus, id est, aut gentes ad promissionis non venire consortium, aut si hoc liceret Deo, extingui officia liberæ voluntatis. Verum quia id non sufficiebat negotio; neque enim a tali magistro, sicut commendabatur auctoritas Dei, ita erat indefensa relinquenda justitia: subdit consequentissime, vasa quæ in contumelia et quæ in honore fiunt, habere hoc de propriæ stipendio voluntatis. « Si enim Deus volens ostendere iram, et notam facere potentiam suam in multa patientia, in vasis iræ, consummatis in perditionem. Et ut notas faceret, inquit, divitias gloriæ suæ in vasis misericordiæ, quæ præparavit in gloriam, quos et vocavit nos, non solum ex Judæis, sed etiam ex gentibus¹. » Certe hic absolvit, quod superior conflictus operuerat, non inferri a Deo iram nisi his vasis quæ ad perditionem consummata fuerint; gloriam autem dari his quæ ad hoc fuerint præparata. A quo autem vasa hujus modi in susceptionem horum quæ diximus præparentur, ipsius Apostoli sermo patefecit. « In magna, inquit, domo, non sunt tantummodo vasa aurea et argentea, sed et lignea et fictilia; alia quidem in honorem, alia in contumeliam. Si ergo mundaverit quis semetipsum ab his, erit vas in honorem sanctificatum, utile Domino, ad omne opus bonum paratum². »

AUGUSTINUS. Ergo ipsa vasa ita se præparant, ut frustra de Deo dictum sit, quæ præparavit in gloriam? Hoc enim apertissime dicis: nec intelligis ita dictum esse, « Si quis mundaverit semetipsum, ut ostenderetur et opus hominis per voluntatem³: » sed, ingratus homo, præpa-

¹ Rom. ix, 22 et seqq. — ² 2 Tim. ii, 20 et 21. — ³ Prov. viii, juxta LXX.

ratur voluntas a Domino, ideo utrumque verum est, et quia Deus præparat vasa in gloriam, et quia ipsa se præparant vasa in gloriam, et quia ipsa se præparant. Ut enim faciat homo, Deus facit; quia ut diligat homo, Deus prior diligit. Lege Ezechielem prophetam, unde quod satis visum est supra commemoravi: ista etiam verba reperies, id est, Deum facere ut præcepta ejus homines faciant, quorum miseretur, non propter merita eorum, quæ mala ibi esse commemorat, sed propter nomen suum; ut Deo sine meritis eorum faciente ut faciant præcepta ejus, incipiant merita honorum habere factorum. Hæc est gratia quam negatis, non ex operibus quæ fiunt, sed ut fiant.

CXXXV. JULIANUS. Ecce officium liberæ voluntatis. Si, inquit, mundaverit quis semetipsum a societate vasorum vilium¹, (quo nomine vitia denotantur,) erit vas in honorem sanctificatum, utile Domino, ad omne opus bonum paratum. Hæc igitur vasa, studiis propriis, aut ad iram, aut ad gloriam præparantur: Deus autem notam facit potentiam suam in utroque, vel severitatem in impiis exerendo, vel benedictionem fidelibus largiendo. Apparuit itaque, hanc sententiam egregii præceptoris, nec Manichæis opem sensibus attulisse, et e diverso nos consequenter armasse.

AUGUSTINUS. Quid calumniaris, quid salso criminaris nec quos et quales Ecclesiæ doctores criminaris attendis? Non cujusquam Manichæi, sed sancti Ambrosii verbis tibi respondeo²: Deus quos dignatur vocat, et quem vult religiosum facit. Hoc in veritate facit, hoc in veritate Scripturarum divinarum intellexit Ambrosius: sed judicium, cum alios facit, et alios non facit, occultum est. Propter quod dicitur homini per hominem, sed non ab homine. « O homo, tu quis es, qui respondeas Deo? Numquid dicit

¹ 2 Tim. ii, 21. — ² Ambros. lib. vii in Luc. cap. ix, n. 58.

» figmentum ei qui se finxit : Quid me fecisti sic ? An non » habet potestatem figulus luti, ex eadem massa facere » aliud vas in honorem, aliud in contumeliam¹. » Aufer tuas nebulas ab istorum serenitate verborum, quibus Dei quidem iudicium significatur occultum ; sed ipsa tam clara sunt, ut se tua caligine obumbrari obscurarique non sinant.

CXXXVI. JULIANUS. Ac per hoc et tibi vehementer obnixa est, dicens, non omnes fingi in condemnationem, in quam tu omnes ire pronuntias. Absurdissime autem argumentari soles, ut dicas : Sed hi non finguntur in condemnationem, qui postea liberantur : cum nec sic possit sermonis apostolici tibi vel superficies convenire. Nam cum dicis tu : Omnes in condemnationem creantur lege nascendi, sed aliqui inde, licet perexigui, mysteriis liberantur ; non hoc asseris quod ille, qui non solum de condemnatis liberari prædicat, verum non omnes in condemnationem fingi, sed alios in contumeliam, alios in honorem. »

AUGUSTINUS. Ubi dixit apostolus, « Ex uno omnes in » condemnationem² ; » ipsam massam demonstravi, quæ tota vitiosa ex Adam fluxit : ubi autem dicit, ex illa fieri vasa in honorem, gratiam commendat, qua homines quos creat, etiam liberat ; ubi vero, ex illa fieri vasa in contumeliam³, iudicium ostendit, quo homines, quamvis creet, non tamen liberat. Quod etiam vos de parvulis cogimini confiteri, quorum certe omnium unam esse massam non potestis negare, qualelibet eam putetis : ex qua tamen alios in Dei regnum adoptari fatemini, quos procul dubio vasa in honorem facta conceditis ; alios vero non adoptari, quos facta vasa in contumeliam, nisi intelligenter consentiatis, impudenter negatis. Neque enim, si non est ista poena damnationis, sicut vultis, non erit saltem contume-

¹ Rom. xi, 20 et 21. — ² Id. v, 16. — ³ Id. ix, 21.

lia imaginis Dei, separari a regno Dei. Sed vos si illam perseveranter negabitis gratiam, ad hoc iudicium vos pertinere monstrabitis : quod utique in parvulis injustum esset, si peccatum originale non esset.

CXXXVII. JULIANUS. Quod ut claruit Apostolum dixisse de moribus, ita apparet quanta testimoniorum Legis inopia labores, qui ab his sententiis contra fulmina rationis opem petis, quæ tibi dedignantur, imo natura sui subvenire non possunt.

AUGUSTINUS. Contra Apostolum dicentem, ex eadem massa aliud vas in honorem, aliud in contumeliam Deum facere ; nec dicentem, aliud nec in honorem, nec in contumeliam, quod utique diceret, si hoc quod vos de parvulis crederet : contra hunc ergo divinitus intonantem non est fulminea ratio vestra, sed fumea.

CXXXVIII. JULIANUS. Et hæc quidem quantum spectat ad testimonium Apostoli disputata sunt. Cæterum in Isaïa, unde ipsam sententiam Paulus assumpsit, in tantum non deterret Deus rationabilem creaturam a sui consideratione iudicii, ut sicut per eundem Prophetam dixerat, Quiescite agere perverse, discite bene facere, subvenite oppresso, et venite, arguite me, dicit Dominus¹ : ita etiam hic, ne quid potestate sola, non justitia videretur fecisse, dispensationum suarum dignatur aperire rationem. Afflicto enim in captivitate populo Judæorum redemptionis appropriare tempus, quo ad terram suam reverterentur, annuntiat ; et causam vel præcedentium angorum reserat, vel instantium gaudiorum. « Epuletur, inquit, cælum desuper, et nubes » spargant justitiam ; oriatur ex terra misericordia et justitia simul. Ego sum Dominus Deus qui creavi te, faciens » meliorem, præparavi te sicut lutum figuli. Numquid qui » arat, arabit terram per omnem diem ? Numquid dicit

¹ Isai. i, 16 et seqq.

» lutum figulo : Quid facis , quia uon operaris , quia non » habes manus ? Numquid dicit figmentum ei qui se fin- » xit : Sapienter me finxisti ; vel qui dicit patri : Quid ge- » nerabis ; et matri : Quid parturies ? Quia sic dicit Domi- » nus Deus Israël sanctus qui fecit futura : Interrogate me » pro filiis meis et filiabus , et pro operibus manuum mea- » rum mandate mihi ; ego feci terram et hominem super » eam ; ego manu mea firmavi cœlum ; ego omnibus side- » ribus mandavi : ego levavi cum iustitia regem , et om- » nes viæ ejus rectæ ; hic ædificabit civitatem meam , et » captivitatem populi mei reducet , non cum præmio , » nec cum muneribus , dixit Dominus Sabaoth ¹. »

AUGUSTINUS. Si intelligeres verba Prophetæ , intelligeres ibi regem , de quo dictum est , Ego levavi cum iustitia regem , et omnes viæ ejus rectæ , hunc esse mediatorem Dei et hominum hominem Christum Jesum : sed intelligeres ut intelligendus est. Neque enim audebis eum dicere præcedentibus operum meritis Filium Dei factum ab initio , id est , a virginis utero. Qua ergo gratia homo ille ab initio factus est bonus , eadem gratia homines qui sunt membra ejus ex malis fiunt boni. Quid enim dicatis de Christo secundum hominem , non invenitis , id est , secundum id quod Verbum caro factum est ² : quod ille qui Deus erat , et Deus mansit et homo factus est ; quod ipse homo nunquam ita fuit homo , ut non esset unigenitus Dei Filius , propter unigenitum Verbum. Neque enim ut hoc esset , morum suorum de propria voluntate venientium meritis comparavit : sed , sicut verum dixit Ambrosius , quasi de Spiritu natus abstinuit a delicto ³. Alioquin secundum vos , multi essent tales , si esse voluissent ; atque ut ille talis non nisi unus esset , in potestate hominum

¹ Isai. XLV, 8-15. — ² Joan. 1, 14. — ³ Ambros. in Isai. Vide lib. 1 de Nuptiis , cap. 35.

fuit , qui tales esse noluerunt : quæ si attenditis quanta impietate dicantur , vel tacita cogitatione credantur ; sicut agnoscitis Unigeniti naturam , quod « In principio erat » Verbum , et Verbum erat apud Deum , et Deus erat » Verbum ¹ ; » Agnoscite et gratiam , quod Verbum caro factum est , et habitavit in nobis ². Ille igitur quos dignatur vocat , et quem vult religiosum facit , qui hominem quem voluit ³ , unum sine ullis humanæ voluntatis præcedentibus meritis mediatorem Dei et hominum fecit.

CXXXIX. JULIANUS. « In hoc igitur loco hic sensus , quantum spectat ad historiam , continetur , ut Deus loquatur ad populum : Quia nec odio vos in captivitatem tradidi , nec nunc oblivione judicii de vinculis Babylo-nicæ captivitatis exemi ; sed ego , quantum in me est , paratus jugi vos benevolentia confovere , justitiæ meæ tamen debui , ut et delinquentes hostibus traderem , et recrearem liberaremque vexatos. Sicut enim rusticandi gnarus non semper uno imminet operi , ut solis findat arva dentalibus ; sed diverso genere votivæ fertilitati rura componit ; ita etiam ego dispensationum vices vario , ut tum pressuris , tum consolationibus voluntatem vestram frugibus possim aptare justitiæ. Denique ut intelligatis quanta æquitate agam vobiscum , possem mussitationes vestras pro potestate despiciere , ut sicut figulo figmentum suum dicere non potest : Quid fecisti ? ita etiam vobis silentii pondus imponerem : tamen contra hæc exempla provoco vos , ut pro filiis meis et filiabus , id est , pro vobis et operibus manuum mearum me interrogetis , et discatis , totum me juste , nec quidquam unquam fecisse crudeliter. »

AUGUSTINUS. Quod vis dicis , non quod dixit Isaias : ille gratiam loquitur , contra quam tu loqueris.

¹ Joan. 1, 1. — ² Ibid. 14. — ³ Ambros. lib. VII in Luc. cap. IX, v. 58.